

רינונה של תורה

כתובת המערכת: מודיעין עלילתי, חסילת יוסף 3/10. טל' 08-9744220 © דוא"ל לתגובות ורשימת תפוצה: rg5740@gmail.com

לע"נ ר' שלמה בן טאוס ז"ל סלמי

נצח הנהונה

פנחס זורעו מברכים ואומרים 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן', והרי קדושתם איננה מיסוד קדושת אהרן, היות ופנחס לא נתכהן יחד עם כהונתו של אהרן, אלא רק לאחר מכן כשהרג את זמרי, שאז ניתנה לו הכהונה בעבור מעשהו.

והמהר"ל (גו"א פסי' יג אות טז) הקשה, מדוע באמת לא ניתנה הכהונה מתחילה אלא לאהרן ובניו ולא לפנחס. [נאכנ, לדברי האור החיים הקד' (פסי' יג), לענין זה נתכוון הכתוב באומרו "תחת אשר קינא לאלהיו ויכפר על בני ישראל", יעוי"ש במה שביאר].

כהונת פנחס מיסוד כהונתו של אהרן

שורש הענין יתבאר לאור היסוד שיסודו **הפחד יצחק** (מאמרי פ"י סוכות מאמר קכט) **והגרא"ל שטיינמן שליט"א ב'אילת השחר'** (ע"ת פסי' יג), בגדר כהונתו של פנחס. והוא, שאף שפנחס לא נתכהן מחמת אהרן, מכל מקום כהונתו אינה כהונה חדשה ונבדלת מזו של אהרן, ומקור נביעתה הוא מיסוד כהונת אהרן. ולכך אף שלמעשה לא נתכהן אלא לאחר מעשה זמרי, מכל מקום פעל וזכה על ידי מעשהו בקדושתו של אהרן.

והצעת פשר הדבר היא כדלהלן. שהנה נאמר (תהלים קיח, א) "יאמרו נא בית אהרן, כי לעולם חסדו", ונמצא שלבית אהרן יש 'כי לעולם חסדו' מיוחד משלהם. וזאת על שום מה? אלא, שמכיון שכהונת בני אהרן היא כתוצאה ממעשה העגל, שמחמת חטא זה ניטלה העבודה מהבכורות וניתנה לבני אהרן, לכך היה מקום לומר, שכיון שהובטחו ישראל שמעשה העגל יִשָּׁכַח, וכפי שדרשו חז"ל (ברכות לב:) מהפסוק "גם אלה תשכחנה", אם כן אף כהונת בני אהרן תבטל, ושוב תחזור העבודה לבכורות. ומשום כך נאמר 'כי לעולם חסדו' מיוחד לבני אהרן, להורות שחסד הכהונה שהעניק השי"ת לבית אהרן, לא יבטל, והכהונה תהא נוהגת בהם לעולם, למרות שמעשה העגל ישכח. [נאמנס אף הבכורות יזכו לכך לע"ל].

ברם, יש להבין מהי באמת הסיבה לכך שאף שקלקול חטא העגל ישכח ולא יזכר לחובתם של ישראל, מכל מקום לא תפסק העבודה מן הכהנים בני אהרן.

הגר"א - ההלכה של 'קנאין פוגעין בו' נלמדת

משבירת הלוחות

והנה דרשו חז"ל בענינו של פנחס (סנהדרין פב), 'וירא פנחס בן אלעזר, מה ראה, ראה מעשה, וזכר הלכה. אמר לו (פנחס למשה), אחי אבי אבא, לא כך לימדתי ברדתך מהר סיני, הבועל את הנכרית קנאין פוגעין בו. אמר לו, קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא'. וביאר הגר"י הוטנר, שמיסודו של **הגר"א** למדנו, שאין כוונת חז"ל, שמשא לימד את אותה ההלכה בעת רדתו מהר סיני [נבפרט שלא מסתבר שדוקא את ההלכה המסויימת הזו לימד להם אז. ועוד שהגירסא בדברי הגמ' היא, 'כך לימדתי', ולא מסתבר שדוקא לפנחס לימד משה הלכה זו באותה שעה, אך לדברי הגר"א הדבר מבואר וכדלהלן].

הנה נחלקו רבותינו **במסכת זבחים** (קא:) אימתי נתכהן פנחס. יש **אומרים** שלא נתכהן עד שהרג את זמרי, שאז נאמר (פסי' יג) "והיתה לו ולזרעו אחרי ברית כהונת עולם". ופירש **רש"י**, שאף שכבר ניתנה הכהונה לזרעו של אהרן, ופנחס מזרע אהרן הוא, מכל מקום מתחילה לא ניתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו, וכן לתולדותיהם שיוולדו לאחר המשיחה, אבל פנחס, שנולד קודם לכן, ולא נמשח, לא בא לכלל הכהונה עד הריגת זמרי.

ויש אומרים שלא נתכהן פנחס עד ששם שלום בין השבטים בימי יהושע (ראה יהושע פכ"ב). וביארו התוס' (זבחים שם ד"ה הווא), שמן הדין יכול היה לעבוד משעה שניתנה לו ברית כהונת עולם, אלא **שלא נתרצו ישראל באותה שעה לחנוכו בבגדי כהונה ובמשיחה, מפני שהרג נשיא שבט**. ורק כששם שלום בין השבטים, נתרצו לחנוכו. וביאר **הקרן אורה**, שאף לדעה זו, הגם שלא נתכהן פנחס באותה שעה לעבודה, מ"מ נתכהן לגבי שאר דיני הכהונה [אכילת קדשים, ואיסור נשיאת נשים הססולות לכהונה].

ויש אומרים, שפנחס נתכהן מתחילה עם אהרן ובניו. וביארו **בדעת זקנים מבעלי התוס'** (פסי' יג), שרק להיותו משוח מלחמה נתכהן אז, אבל לגבי העבודה וקידוש זרעו לדורות, לא נתכהן עד שהרג את זמרי.

380 הכה"ג שכיחנו בפקדש היו מזרע פנחס

וזאת למודעי, כי לכל השיטות, משעה שזכה פנחס בכהונה, הרי לא רק שנתכהן בשלל מצוותיה וחובותיה ומעלותיה, אלא זכה למעלה יתירה על שאר בני אהרן, בכך שכל הכהנים הגדולים שכיחנו בביהמ"ק היו מזרעו, כמבואר בספר דברי הימים (א, ה). וכתבו **התוס' בזבחים** (קא: ד"ה ואידך), שמצינו **בספרי**, שעמדו מזרע פנחס שמונים כהנים בבית ראשון, ושלוש מאות בבית שני. ושם אמרו, שדבר זה נרמז בפסוק "בריתי שלום". וביאר **המהר"ל דיסקין**, שהאות ו' שבמילה 'שלום' קטועה, ונראית כאות י', וכאילו נאמר 'שלים', שהוא בגימטריא 380, כמנין הכהנים הגדולים שעמדו מפנחס. **והוסיף**, שהאות ו' הקטועה מרמזת לחורבן הבית, שבו נקטע רצף שלשלת הכהונה הגדולה.

וראה את דברי **הרא"ם** שכתב, שזהו עיקר ענינה של אותה 'ברית כהונת עולם' שניתנה מאת השי"ת לפנחס, שבה הִבְטִיחו שהכהנים הגדולים יהיו מזרעו. ובדרך זו דרש **החתם סופר**, שהאותיות שבתבות 'בריתי שלום' [בתוספת האות י' שנרמזת באות ו' הקטועה], רומזות למילים 'בית ירושלים'. והיינו שהִבְטִיחו הקב"ה לפנחס, שבבית ה' אשר יבנה בירושלים, ישמשו הכהנים הגדולים שיצאו מזרעו.

כיצד בירכו הכהנים מזרע פנחס בקדושתו של

אהרן?

והנה יש להתבונן ולהעמיק בגדר כהונת פנחס וזרעו, לאור ב' הערות המתבקשות בנידון זה. שהנה נוסח הברכה שאומרים הכהנים בבואם לברך את ישראל הוא, 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן'. והעיר **הפחד יצחק** (מאמרי פ"י סוכות מאמר קכט. וכ"ה באילת השחר ע"ת פסי' יג), שלכאורה כיצד היו

פנחס פעל' כי לעולם חסדו מיוחד לבית אהרן

ולפי' ביאר הפחד יצחק, את ענין נצחיות כהונת בית אהרן. שהרי כהונה זו באה כתיקון לחיבור שאינו ראוי שהיה במעשה העגל, בדומה לשבירת הלוחות שהיה בה תיקון לענין זה. וא"כ, אם שבירת הלוחות היתה בגדר הוראת שעה ולא הלכה לדורות, אזי גם הכהונה שניתנה לבני אהרן, היא רק לשעה ולא לעולמים. אמנם כשבא פנחס ולימד ששבירת הלוחות היא הלכה לדורות, כדינו של כל חיבור שאינו ראוי, בירר וגילה במעשהו, שאף כהונת בני אהרן איננה לשעה אלא לדורות. ולכך אף שקלקול העגל ישכח, לא תפסק העבודה מבני אהרן, כי התיקון של שבירת הלוחות, ובעקבותיו כהונת בני אהרן, נקבעו לדורות. ולכן זכו בית אהרן ע"י מעשהו של פנחס, ליכי לעולם חסדו מיוחד משלהם.

ונמצא שזכייתו של פנחס בכהונה איננה כשכר ומתנה בעלמא, אלא שהיות וע"י מעשהו נתבררה נצחיות כהונת בני אהרן לדורות עולם, לכך זכה ב'ברית כהונת עולם', ונתקדש בקדושתו של אהרן. ומכיון שאין כהונתו כהונה נפרדת לכשעצמה, והינה מיסוד קדושתו של אהרן, לכך נִכְרַח פנחס וזרעו, 'אשר קידשנו בקדושתו של אהרן'.

וראה ברמב"ן (פס' י"ג) שכתב, שבכהונת אהרן נאמר "לכבוד ולתפארת", לעומת פנחס שהוזכרה בו "ברית כהונת עולם". וביאר הגר"י הוטנר, שבפשוטו היינו משום ש'ברית' איננה מתבטלת לעולם, ולכך ניתנה ברית נצח זו בייחוד לפנחס, כי ענינה נתחדש ונתגלה דוקא על ידו, ולא הובטחה היא מתחילה לאהרן.

כדי שיבוא פינחס ויטול את הראוי לו

ולאור הנ"ל זכינו להטעמה יקרה בדברי המדרש (מבד"ר כ, כ'), **בעגל עמד משה כנגד ששים ריבוא, וכאן רפו ידיו, אלא כדי שיבא פינחס ויטול את הראוי לו.** ולדברי הפחד יצחק הרי זה הפלא ופלא, שאין כוונת המדרש להשוואה בעלמא ולמדידת' כמו של משה בשתי הזדמנויות שונות. אלא שישנו קשר ישיר בין מעשה העגל לבועל ארמית, ששניהם הינם חיבור שאינו ראוי, שיש לנתקו בכל החומרה. וא"כ מן הדין הוא, שמשא שעמד כנגד ס' ריבוא, ותיקן חיבור זה בשוברו את הלוחות, יקיים בעצמו את ההלכה של קנאין פוגעין בו. ואמנם למעשה זכה בזה פנחס, כדי שיטול את חלקו בכהונה, ויגלה ויברר שכהונת בני אהרן היא דבר נצחי [וזהו הדגש באמרם 'בא פינחס ויטול את הראוי לו', כי הכהונה היתה ראויה לו מתחילה, אלא שהמתין לו הקב"ה עד שיברר את נצחיות הכהונה]. ולהנ"ל תתיישב הערת השפתי כהן (פס' י"ג) בדברי הכתוב "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן". שלכאורה מדוע באלעזר לא נאמר 'אלעזר הכהן'. אולם לדברי הפחד יצחק הרי זה כמין חומר, היות ובא הכתוב להשמיענו, שפנחס פעל בעצם כהונת אהרן, ולכך כהונתו היא סניף לכהונתו של אהרן, ואיננה כהונה עצמית. והדברים מאירים.

לשמיעת שיעורי הרב ראובן גולן בקול' הלשון' חייגו 03-6171001.
לשידור החי יש להקיש כוכבית. לשיעורים מוקלטים יש להקיש
ברצף 1-2-48-1.

וביאר הגר"א, שהלכה זו לא נאמרה ע"י משה בפירוש, אלא נלמדה מכך שכשירד מההר וראה את העגל, שבר את הלוחות. ובמעשה זה היתה גנוזה ההלכה של 'הבועל ארמית קנאין פוגעין בו'. והיינו כי ההיתר לשבירת הלוחות הוא על פי הקל וחומר שדן משה רבינו באותה שעה (שבת פ"ג), 'ומה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצוות, אמרה תורה וכל בן נכר [מומר שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים] לא יאכל בו, התורה כולה [שכתובה בלוחות], וישראל מומרים, על אחת כמה וכמה [שאינם ראויים לקבלה]'. וכידוע הסכים הקב"ה עם מעשהו של משה. והיינו משום שבהיות שישראל ואורייתא חד הוא, א"כ בשעה שחיבור זה מתפורר ונחלש, מחמת שישראל אינם ראויים לחיבור עם התורה, אזי 'וישלך מידי את הלוחות'. ומכך נובעת ההלכה של הבועל ארמית, שגם היא ענינה חיבור שאינו ראוי בין ארמית לבן ישראל, ודינו של חיבור כזה הוא 'פוגעין בו', כבחנינת שבירת הלוחות.

ויש להעמיק בביאור החיבור שאינו ראוי שהיה טמון במעשהו של זמרי, על פי דברי היערות דבש (ח"א דרוש ט) **'רבים שאלו למה עונשו של הבועל ארמית לא נזכר בתורה כלל**, והוא רק הלכה למשה ומדברי קבלה. אבל התירוץ, כי התורה ניתנה לישראל, ורק על הישראלים נאמרו בתורה כל העונשים, אבל הבועל ארמית איננו בגדר ישראל, והתורה לא ניתנה אלא לבני ישראל. ולכך לא נזכר בה בועל ארמית כלל, כי הוא נדחה מכלל ישראל. ולכך קנאים פוגעים בו, ולא צריך בית דין'.

ואת ההלכה הזו הנובעת מההעמקה במעשהו של משה, זכה רק פנחס בן אלעזר להבין ולהשכיל, בבחינת ה'קריינא דאיגרתא', שידע לקרוא את ה'איגרת', ולהבין את ההוראה הטמונה בשבירת הלוחות. וזוהי כוונת פנחס באומר, 'אחי אבי אבא, לא כך לימדתי ברדתך מהר סיני', דהיינו שזכה להשיג הלכה זו ממעשהו של משה ששבר את הלוחות ברדתו מהר סיני. [והוסיף הגר"י הוטנר, שלכך אמר 'אחי אבי אבא', לרמוז שכונתו למעשה העגל שבו היה מעורב אהרן].

הפקעת ה'בדרך שאדם רוצה לילך' כמעשה

משה ע"י פנחס

ברם, עדיין היה מקום לבעל דין לטעון על עצם שבירת הלוחות, שאף שהקב"ה הסכים עם משה על כך, מכל מקום אין זה מחמת שעצם מעשהו ראוי, אלא שבדרך שאדם רוצה לילך בה מולכים אותו. [וכפי שביארו התוס' (שבת פ"ג ד"ה ואתה), שמרים ואהרן נתרעמו על שפירש משה מן האשה, אף שהקב"ה הסכים עימו, משום שבדרך שאדם רוצה לילך בה מולכים אותו]. ואם כן אין ללמוד ממעשהו של משה הלכה בהלכות קנאות לדורות, היות ולא היתה זו אלא הוראת שעה.

וביאר הגר"י הוטנר, שפנחס ביטל והפקיע את הטענה הזו במעשהו, וזאת ע"י שלמד הלכה למעשה לענין הבועל ארמית ממעשה שבירת הלוחות, והורה בזה שההלכה של 'פוגעין בו' הטמונה בהשלכת הלוחות, היא הלכה לדורות ולא הוראת שעה [ואף שיאין מורין כן, מ"מ 'הלכה' היא]. ונמצא שבפעולתו הוציא והפקיע פנחס את מעשהו של משה מאפשרות של 'בדרך שאדם רוצה לילך', והעמידה באור נצחי לדורות.

העלון מוקדש לע"ג

פרץ בן מסעודה ז"ל עטיה יורם רם שמואל בן חיים ז"ל עובדיה ישראל בן שמעון ז"ל מועלם אהובה בת מנחם ע"ה ירימי שמעון בן סעיד ז"ל מועלם רבקה בת סביחה ע"ה מצליח מאיר בן עליה ז"ל מור יוסף הרב מרדכי צמח בן מזל צוק"ל אברהם בן גיטה ז"ל חזן דוד בן-ציון בן בידה ז"ל הרוש תנצב"ה

העלון מוקדש לע"ג

מיכאל בן יוכבד אביגיל ז"ל חנוך שרית בת כרמלה ע"ה רזיאל משיח בן שושנה רוזה ז"ל גיא חנה בת סאלם ע"ה גראפי אליהו בן זוהרה ז"ל אטיאס ורדה בת יוסף ע"ה גהלי יצחק בן הלן ז"ל הוד לילי בת זאיה ע"ה הוד חיה חייקה בת חיים משה ע"ה קץ תנצב"ה

העלון מוקדש לע"ג

הרב ישי בן סעדיה זצ"ל שרעבי יהודה בן רבקה ז"ל שמעוני רחמים בן יעקב ז"ל אמנו פנינה נעמי בת לעיישה ע"ה אוחנה מרדכי בן זוהרה ז"ל בוהדנה איילת בת זוהרה ע"ה בוהדנה ורדה בת גמרה ע"ה סורר משיח בן שושנה רוזה ז"ל גיא תנצב"ה

העלון מוקדש לע"ג

ר' בנימין בן משה ז"ל קומה סרח שרה בת רחמה ע"ה קומה רחל בת סאלחה ע"ה מעברי נאו' מזל בת תאג' ע"ה סלמי שרה זהרה בת דוד ע"ה גדסי שרינה בת לואיזה ע"ה מזוז יצחק בן לונה ז"ל טובול יצחק בן תמו ז"ל אביסדיד נעמה בת שמענה ע"ה רידי תנצב"ה

קורא נכבד! עלון זה י"ל כחלק מפעילויות מוסדות "דרכי תורה" החובות. בנוסף לכך קיימים: כוללים לאברכים מצויינים. בימ"ד להוראה ולרבנות. כולל ערב. כולל בין הזמנים. כולל יום שישי. כולל פנסיונרים. קרן "פוחת את ידך" - סיוע למשפחות נערכות. וכן הנצחה לע"ג הנפטרים. אם ברצונך להיות שותף למפעל אדיר של תורה וחסד במשך כל ימות השנה, צור קשר עם הנהלת המוסדות, והבא ברכה אל ביתך!